

ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНИХ ЗВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Кириченко С. В.

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри сучасних мов*

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
пр. Центральний, 3, Миколаїв, Україна
orcid.org/0000-0001-8033-6660
svitlana.kyrychenko@nuos.edu.ua*

Овсянко Г. В.

викладач кафедри сучасних мов

*Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова
пр. Центральний, 3, Миколаїв, Україна
orcid.org/0000-0002-6417-8049
hanna.ovsyanko@nuos.edu.ua*

Ключові слова: *онлайн-навчання, фахівець, вища освіта, англійська для спеціальних цілей, інформаційні технології.*

У статті аналізуються ключові методи та технології для вищих навчальних закладів, що допомагають студентам технічних спеціальностей в опануванні іноземної мови. Виявлено, що викладання англійської мови професійного спілкування онлайн сприяє реалізації багатьох методів та креативних підходів на практичних заняттях. Охарактеризовано основні завдання для викладачів англійської мови професійного спілкування: розроблення нової структури організації занять, мотивування студентів до пізнавальної діяльності та навчання їх основам роботи в онлайн-режимі; планування самостійної роботи студентів. Згідно з дескрипторами, визначеними у Загальноєвропейських рекомендаціях з мовної освіти, зміст навчальної дисципліни «Англійська мова професійного спілкування» має базуватися на міжнародних рівнях володіння іноземною мовою, враховувати попередній досвід студентів, формуватися на академічних знаннях та професійних вміннях. Метою вивчення цієї дисципліни є здатність використовувати англійську мову у письмовій та усній формі як у побуті, так і під час виконання професійних обов'язків. Відзначено важливість науково-технічної довідкової автентичної літератури із сайтів та блогів практикуючих спеціалістів. Розвитку лексичної компетенції також сприяє використання аудіопідкастів з інженерної тематики Engineering Podcasts. Джерелом відеоматеріалів є сайти YouTube, Puzzle-English, FluentU, English-films.com, BBC, CNN World News, ABC News та інші. Наголошено на важливості інформаційного середовища, яке створює умови реального спілкування іноземною мовою шляхом обміну інформацією зі студентами інших країн. Проаналізовано проблеми викладання англійської мови професійного спілкування в системі дистанційного навчання. Визначено, що для успішної професійної освіти студентів необхідно розроблювати гнучкі програми з різноманітними формами і методами навчання згідно із сучасними освітніми стандартами. Провідна ідея статті полягає в тому, що дистанційне навчання стає одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої школи в Україні та в усьому світі.

ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES TEACHING FOR TECHNICAL UNIVERSITY STUDENTS IN DISTANCE LEARNING CONDITIONS

Kyrychenko S. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Modern Languages Department
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Tsentralnyi ave., 3, Mykolaiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8033-6660
svitlana.kyrychenko@nuos.edu.ua*

Ovsyanko G. V.

*Lecturer at the Modern Languages Department
Admiral Makarov National University of Shipbuilding
Tsentralnyi ave., 3, Mykolaiv, Ukraine,
orcid.org/0000-0002-6417-8049
hanna.ovsyanko@nuos.edu.ua*

Key words: *online learning, specialist, higher education, English for Specific Purposes (ESP), information technology.*

The article analyzes the key methods and technologies for higher education institutions that help students of technical specialties in mastering a foreign language. It was found that teaching English for special purposes online promotes implementation of many methods and creative approaches in practical classes. The main tasks for teachers of English for special purposes are described: development of a new structure of organization of classes, motivating students to cognitive activities and teaching them the basics of online work; planning of independent work of students. According to the descriptors defined in the Common European Framework of Reference for Languages, the content of the discipline “English for Special Purposes” should be based on international levels of foreign language proficiency, take into account previous experience of students, be formed on academic knowledge and professional skills. The purpose of studying this discipline is the ability to use English in written and oral form both in everyday life and when performing professional duties. The importance of authentic scientific and technical reference literature from sites and blogs of practitioners is noted. Development of lexical competence is also facilitated by the use of Engineering Podcasts. The sources of the videos are YouTube, Puzzle-English, FluentU, English-films.com, BBC, CNN World News, ABC News, etc. Emphasis is placed on the importance of the information environment, which creates conditions for real communication in a foreign language by exchanging information with students from other countries. The problems of teaching English for special purposes in the distance learning system are analyzed. It is determined that for successful professional education of students it is necessary to develop flexible programs with various forms and methods of teaching according to modern educational standards. The core idea of the article is that distance learning is becoming one of the priority areas for modernization of higher education in Ukraine and around the world.

Постановка проблеми. Реформування української системи вищої освіти, впровадження нових принципів та методів навчання, зокрема дистанційного, нові підходи до форм навчання, сучасна концепція співпраці викладача та студента зумовлюють постійний розвиток, удосконалення та оновлення науково-пізнавального процесу.

Пандемія COVID-19 стала серйозним викликом для українських ЗВО в частині перевірки їх готовності до роботи онлайн. Нині дистанційна освіта є головною формою навчального процесу, що надає безпечні умови для спілкування студентів та викладачів. Викладання англійської мови професійного спілкування онлайн сприяло реалізації

багатьох цікавих методів та креативних підходів на практичних заняттях у ЗВО.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що навчання онлайн є неодмінною складовою частиною європейських університетів. Спеціальні освітні онлайн-платформи та сервіси з дистанційної освіти забезпечують безперервний зв'язок між студентами та викладачами. Університети мають спеціальні підрозділи – центри освітніх технологій, які здійснюють контроль за технічним забезпеченням онлайн-навчання. Українські ЗВО під час дистанційного навчання починаючи з весни 2020 року отримали певний досвід роботи з електронними платформами та напрацювали методичні розробки, тому вже восени 2020 року повернення до дистанційної форми навчання стало організованішим та результативнішим.

Метою цього дослідження є аналіз заходів в університетах, які були розроблені, щоб допомогти студентам технічних спеціальностей опанувати англійську мову, отримати знання та вміння, необхідні для здобуття якісної освіти в умовах дистанційного навчання. Для досягнення цієї мети поставлені такі **завдання**: виявити проблеми викладання англійської мови професійного спілкування в системі дистанційного навчання та визначити найбільш ефективні форми і методи навчання згідно із сучасними освітніми стандартами.

Виклад основного матеріалу. В умовах цифровізації суспільства дистанційне навчання стає невід'ємною частиною сучасних форм навчання. Особливо гостро воно стало затребуваним у період пандемії 2020 року. Перед українськими закладами вищої освіти гостро постало завдання у стислі терміни розробити сучасну систему онлайн-освіти, забезпечити студентів високим рівнем спеціальних знань, гарантувати процедуру зворотного зв'язку та зберегти високі академічні стандарти. Для викладачів англійської мови професійного спілкування основними завданнями стали: розроблення нової структури організації занять, адже онлайн-заняття не можуть бути ідентичними очному навчанню в аудиторії; мотивування студентів до активної пізнавальної діяльності та навчання їх основам роботи в онлайн-режимі; планування самостійної роботи студентів, оскільки дистанційне навчання вимагає від них достатньої самодисципліни.

Для організації ефективної дистанційної роботи студентів під час вивчення англійської мови в технічних закладах вищої освіти необхідно чітко визначити її зміст, мету, матеріально-технічне, інформаційне та методичне забезпечення, налагодити взаємозв'язок, систему контролю та оцінювання рівня знань студентів. Зміст навчальної дисципліни «Англійська мова професійного спілкування» має базуватися на

міжнародних рівнях володіння іноземною мовою, враховувати попередній досвід студентів, їхні потреби у навчанні та очікувані результати, охоплювати академічні знання та професійні вміння. Відповідно до освітньо-професійної програми метою вивчення цієї дисципліни є формування у студентів лексичної, граматичної, мовленнєвої, соціокультурної компетентностей; фонетичних, рецептивних та продуктивних лексичних, орфографічних, граматичних, мовленнєвих умінь і навичок як складників цих компетентностей; здатність кваліфіковано застосовувати усну та письмову форми англійської мови як у побуті, так і під час виконання всіх видів професійної діяльності; розвиток навичок використання інформаційних і комунікаційних технологій.

Програма з англійської мови для професійного спілкування розрахована на студентів, які вже вивчали мову, отримали рівень B1 та мають одержати комунікативну компетенцію на рівні B2 згідно із Загальноєвропейськими рекомендаціями з мовної освіти. Програма передбачає систематизацію знань студентів у професійній сфері в межах компетентнісного підходу [4, с. 4].

Нині є багато платформ для систем дистанційного навчання, різних за технічними можливостями та функціональними компонентами: IBM (Learning Space), Oracle (i-Learning), WebCT, «Прометей» виробництва НІЦ АСКБ, e-Learning компанії «Гіперметод», а також засоби Open Source: MOODLE, ATutor, Dokeos, Claroline тощо [1, с. 48]. Але в Україні найпоширенішою стала безкоштовна система MOODLE за принципом Open Source на умовах ліцензії GNU/GPL.

Дистанційне навчання згідно з університетськими положеннями відбувається з використанням дистанційних платформ та інформаційно-комунікаційних технологій (Moodle, Google Classroom, DingTalk, ZOOM Cloud Meetings, Skype, Viber, WeChat, Telegram, соціальних мереж тощо). Крім цього, фахівці IT-відділів університетів надають консультації щодо технічних проблем та підтримки, викладачі обмінюються власним досвідом, а навчально-методичні відділи ЗВО створюють інструкції з користування різними сервісами.

Нині широке використання Інтернет-ресурсів та нових інформаційних технологій як ніколи стало у нагоді під час вивчення іноземної мови онлайн та забезпечило індивідуальний підхід до навчання кожного студента і постійне спілкування з викладачем, який надає корисні рекомендації та поради, детально коментує виконані індивідуальні роботи і завдання, надає можливість знайти та виправити помилки. Рівень знань студентів і швидкість засвоєння ними матеріалу, що надається викладачем, є різним. Дистанційна освіта

дозволяє враховувати ці моменти та надавати кожному студенту саме те, що потрібно йому для найкращого засвоєння інформації та відпрацювання професійних навичок [2, с. 11]. Крім того, саме дистанційна освіта дозволяє вчитися у найвідоміших і талановитих викладачів зі всього світу і найбільших фахівців у тій чи іншій сфері, не виходячи з дому, за умов наявності комп'ютера і доступу до мережі Інтернет. Сучасне дистанційне навчання за якістю не поступається очному, адже програми дистанційної освіти майже завжди включають у себе не тільки текстову інформацію, але також обов'язково і навчальні аудіо- та відеоматеріали. На допомогу приходять також навчальні соціальні мережі та сайти, що вміщують концепції навчання та перевірки знань іноземної мови.

Вивчення навчальної дисципліни «Англійська мова професійного спілкування» в технічних закладах вищої освіти передбачає формування та розвиток у студентів таких результатів навчання, які би дозволяли виконувати свої обов'язки на професійному рівні. У дистанційній освіті ключовим засобом інформаційних технологій стало використання електронних інтерактивних підручників, а також мобільних додатків цих підручників. За допомогою мобільного пристрою студент у будь-який час має можливість зайти на сайт та підготуватися до онлайн-заняття, поглибити та оцінити отримані знання. Смартфон або планшет дає змогу працювати з автентичними матеріалами професійного спрямування, спонукає студентів до мобільності, творчості, гнучкості у мисленні. У процесі практичних онлайн-занять викладач легко може звернутися до електронних та онлайн-словників, таких як Lingvo, Multitran, McMillan On-Line Dictionary тощо, користуватися мультимедійними програмами, довідниками та енциклопедіями.

Студенти охоче працюють із текстами та науково-технічною довідковою автентичною літературою із професійних сайтів для інженерів різних галузей (engineering.com, interestingengineering.com, engineersaustralia.org.au), блогів практикуючих спеціалістів інженерної галузі (The Engineer, GrabCAD, Wonderfull Engineering, All Together, Curious Cat Science and Engineering Blog) та відеоблогів (The Greek Group, EEVblog, Ed Systems, Todd Harrison, Mike's Electric Stuff, TED Talks). Розвитку лексичної компетенції також сприяє використання аудіопідкастів з інженерної тематики Engineering Podcasts: Engines of Our Ingenuity, The Engineering Commons Podcast, The Engineering Career Coach Podcast, The Civil Engineering Podcast. Студенти одночасно прослуховують матеріал та стежать за текстом на екрані, працюють із новою лексикою. Джерелом відеоматеріалів є сайти YouTube, Puzzle-English, FluentU,

English-films.com, BBC, CNN World News, ABC News та інші. Таке інформаційне середовище допомагає створити умови, максимально наближені до реального спілкування іноземною мовою, шляхом обміну інформацією зі студентами інших країн, організувати дистанційну навчальну діяльність студентів, значно підвищувати їхню мотивацію.

В умовах кредитно-модульної системи у закладах вищої освіти модульні тести є обов'язковими, адже це своєрідна процедура атестації, що допомагає встановити відповідність набутих студентом знань необхідним стандартизованим результатам. Для ефективної організації on-line електронного опитування знань у межах персонального навчального середовища в дистанційному навчанні найчастіше використовуються Google Форми – сервіс, за допомогою якого можна провести тести та швидко підбити підсумки вивчення студентом певного матеріалу. Сервіс Google Форми можна використовувати також для проведення поточного опитування або підготовки студентів до онлайн-занять. Електронний контроль рівня знань має перевагу перед традиційними формами перевірки, бо забезпечує оперативну перевірку великої кількості студентів у стислі терміни одночасно, тим самим звільняє викладача від рутинної перевірки паперових примірників.

Ефективними та зручними засобами під час дистанційного вивчення англійської мови професійного спілкування є також хмарні технології, які надають можливість широкого доступу до освітніх веб-додатків, зокрема з іноземних мов, on-line-сервісів для навчального процесу, електронної пошти з доменом будь-якого навчального закладу, до відеоконференцій та відеохостингу. Завдяки цим технологіям спрощується пошук додаткової інформації, необхідної для забезпечення освітніх потреб студента, якому вже не треба замислюватися про нюанси забезпечення її отримання, а можна цілком зосередитися на обробці знайденого в інтернет-мережах матеріалу [1, с. 15]. Для під'єднання до хмарної інфраструктури нині достатньо мати лише сучасний гаджет та доступну мережу Інтернет.

Під час підготовки до навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» в умовах дистанційної освіти головну увагу треба приділяти самостійній роботі студентів. Навчання в режимі онлайн не можна порівняти зі звичайним навчанням. На перший план виходить така риса характеру студента, як самодисципліна; саме вона визначає його успішність, адже кожен день потрібно готуватися до практичних занять, перекладати іноземні тексти певного обсягу, виконувати вправи та готуватися до тестів, модульної

контрольної роботи або захисту проекту іноземною мовою.

Але, на жаль, існують і певні проблеми дистанційної форми освіти. Певна частина викладачів англійської мови ще не набули достатнього досвіду для плідної роботи зі студентами у нових реаліях, і онлайн-навчання перетворюється у елемент самостійної роботи студентів. Інколи навчально-методичні відділи ЗВО замість надання методичної підтримки та консультативної допомоги очікують від викладачів тільки звітів. Важливим недоліком дистанційної освіти в Україні варто також назвати недостатньо швидкий контакт між викладачем та студентом через надзвичайну велику професійну завантаженість та відсутність достатньої кількості досвідчених викладачів, знайомих із новітніми технологіями дистанційного спілкування. Низька швидкість інтернету або його відсутність у деяких населених пунктах України унеможливує доступ студентів до навчальних матеріалів, лекційних занять чи екзаменаційних відеоконференцій. Ще однією проблемою є ускладнена ідентифікація студентів, що здають тести або пишуть контрольні роботи дистанційно. Але ця проблема легко вирішується вимогою обов'язкової присутності на екзамені у вищому закладі освіти, шляхом відеозапису відповіді студента або написання та захисту своєї роботи онлайн із використанням веб-камери.

Загалом нині українська дистанційна освіта знаходиться ще у стані розроблення і не повністю відповідає вимогам державного законодавства про освіту, що унеможливує повноцінне входження України до світового освітнього простору як рівноправного партнера. Ефективне дистанційне навчання неможливе без якісного інтернету і без рівних можливостей для всіх мешканців України. Нині більше 10 тисяч населених пунктів України не мають доступу до мережі Інтернет. Щодо фіксованого інтернету, то він охоплює близько 60 відсотків населення

України, а 40 відсотків громадян країни залишаються відрізаними від можливості дистанційної роботи чи навчання. Отже, питання розвитку телекомунікаційної структури та інтернету потребує негайного втручання держави та інвестування коштів. Також у законодавстві слід чітко прописати порядок організації дистанційної освіти в ЗВО, визначити стратегію та науково обґрунтувати принципи, методи і способи реалізації дистанційної освіти в Україні, створити відповідні програми загальнодержавного та регіонального рівнів [3]. Для успішного впровадження дистанційного навчання в систему освіти України необхідно створити єдину глобальну комп'ютерну мережу освіти й науки, де кожен зможе отримати вичерпну інформацію щодо останніх подій у науковій сфері, методичних розробок, навчального матеріалу, сайтів бібліотек тощо.

Висновки та перспективи дослідження.

Отже, викладання англійської мови для студентів технічних ЗВО в умовах дистанційного навчання має певні переваги порівняно із традиційними технологіями, дає доступ до автентичних джерел інформації, створює сприятливі умови для самостійного навчання, що є однією із професійних компетенцій фахівця, надає великі можливості для знаходження та закріплення різних професійних навичок студента, впроваджує ефективні форми взаємодії викладача і студента. Головною проблемою стало те, що запропонована сучасна форма навчання не відповідає як засадничим принципам та методам системи освіти України, так і технічним можливостям у системі «викладач – студент». Дистанційне навчання стає одним із пріоритетних напрямів модернізації вищої школи не лише в Україні, а й в усьому світі. Воно буде розширюватися і вдосконалюватися завдяки розвитку інтернет-технологій, розробленню та вдосконаленню методів та програм навчальних дисциплін, зокрема англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л.Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
2. Співаковський О.В., Кравцов Г.М. Цілі, задачі та забезпечення стратегічного плану впровадження інформаційних технологій в концепції розвитку університету. *Інформаційні технології в освіті*. Випуск 13. Херсон. 2012. С. 9–22.
3. Кремень В.Г. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні, 2000. URL: osvita.org.ua/distance/pravo/00.html
4. Шаргун Т.О., Бушко Г.О., Мосіна Ю.С. Сучасні аспекти викладання англійської мови в технічних закладах вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах* : зб. наук. пр. Запоріжжя, 2020. Вип. 70, т. 1. С. 1–15.

REFERENCES

1. Lishchynska L.B. (2017) Distance learning as a modern educational technology. Vinnytsia : VTEI KNTEU [in Ukrainian].
2. Spivakovskiy O.V., Kravtsov H.M. (2012) Goals, objectives and a strategic plan providing for the introduction of information technology in the concept of university development. *Informatsiini tekhnologii v osviti*. 13, 9–22 [in Ukrainian].
3. Kremen V.H. (2000) The concept of distance education development in Ukraine Retrieved from: <http://osvita.org.ua/distance/pravo/00.html> [in Ukrainian]
4. Sharhun T.O., Bushko H.O., Mosina Yu.S. (2020) Modern aspects of teaching English in technical institutions of higher education *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh*, 70 (1), 1–15 [in Ukrainian].